

אהבה לקדוש ברוך הוא

אהבה לקדוש ברוך הוא, אין מדה טובה מפנה, כי מפנה נמשך כל עבודת ה' ותברך, וכל הישגות. והנה, אהבה לקדוש ברוך הוא היא אחת מתרי"ג מצוות, והיא מצוה תמידית אשר ביד האדם לקימה בכל עת ובכל רגע על ידי זכירה. ומצוה זו מתקיימת במחשבה והרהור בלבד, כי כאשר יתן אל לבו שראוי לאהב את ה' אהבה עזה, הרי זה מקיים מצוה רבה. ומצוות אלו שמתקיימות במחשבה בלבד, קל לקיימן, שהרי האדם אינו יכול לעמוד ללא מחשבה אפילו רגע, ואם חושב מחשבות זרות והרהורים רעים במקום לחשב באהבת האל ותברך ויראתו וכדומה, הרי הוא עוזב מקור מים חיים לחצוב בורות נשברים. ולכן ראוי לאדם להתחזק ברב עוז ותעצומות להרחיק את כל המחשבות הזרות וההרהורים הרעים, ולחשב רק מחשבות קדושות.

פיצד היא הדרך לאהבת ה', על ידי שיתבונן האדם ויתן אל לבו, שהרי דרך כל אחד לאהב את מי שיש לו הנאה מפניו, ואפילו הנאה מועטת, וכל שכן שיאהב את מי שיש לו מפניו הנאה מרבה, וכל שכן שיאהב את מי שנותן לו כל פרנסתו ודי מחסורו, וגומל עמו חסדים טובים, שאז יאמר האדם, 'במה אשלים לאיש הזה, אשר עשה עמי חסד ומתנת חנם, הרי אף אילו אהיה אלף שנים, לא אוכל לשלם תודות לו, אם ישלחני למרחקים בחצי הלילה, אני חייב לשמוע בקולו, לא אוכל להשיב פניו ריקם, כי הרבה אני חייב לו'. ואם הצילו מאיזה חלי או כאב גדול, או שהצילו מאיזה מום כבד וחסרון איבר, הרי תגדל אהבתו אליו. ואם הצילו ממנות לחיים - תגדל אהבתו יותר ויותר. וכזאת וכזאת כמה מדרגות יש לאהבה, גבוה מעל גבוה. ואם כן, ישיב האדם אל לבו, כי על אחת כמה וכמה אהבה כפולה ומכפלת ראוי לאהב את הבורא, אשר כל הטובות שבועולם, בין הבאות בידי שמים ובין הבאות בידי אדם, כלם הם מה' ותברך, כי הוא הנותן בלב ברואיו להיטיב אלו עם אלו, והרבה שלוחים למקום.

אם עברו על האדם רעות רבות וצרות, ונצל מהם, חיב לאהב את האל הפודה ומציל ועונה ומרחם בכל עת צרה וצוקה, וכל שכן וקל וחמור אם גמל הקדוש ברוך הוא עמו חסד - שלא ראה כלל רעה, ונצל מן הרעות שהיו עלולות לבוא עליו והמתרגשות לבוא בעולם, שנמצא שגבר עליו חסדו יתברך, ועל זה אמרו "כל הנשמה תהלל יה", ללמד שעל כל נשימה ונשימה חיב האדם להלל את ה'. ואל יזוז ממחשבתו של האדם מה שאנו אומרים בשבח 'נשמת כל חי', 'ואילו פינו מלא שירה פים וכו' ברעב ונתנו ובשבע כלכלתנו מחרב הצלתנו' וכו', ויחשב בפרטי פרטות כמה וכמה טובות היטיב עמו ה' מזמן יצירתו, ומכמה רעות הצילו, הן אותן הגלויות לו, והן הנסתרות ממנו, וכמו שאמרו חכמים 'אין בעל הנס מכיר בנסו', הן הרעות שבאו עליו ונצל מהם, והן הרעות שהיו עתידות לבוא ולא באו עליו, את הכל חיב האדם לתן אל לבו, ולאהב את בוראו אהבה עזה.

ובאמת, כל הטובות שהובאו לעיל, שהיטיב ה' עם האדם, ומחמת כן ראוי לאדם לאהב את ה', הכל כמה לעמת טובת הנפש שהיטיב עמנו ה', אשר היא טובה גדולה באמת, אין ערוך אליה, על אשר בחר בנו מכל העמים, ונתן לנו תורת אמת, וחי עולם נטע בתוכנו, וקדשנו במצוותיו, ובחר בנו לשירתו ולברך בשמו. אשר באמצעות דברים אלו נזכה ונחיה ונירש טובה וברכה לחיי העולם הבא, אשר היא טובה גדולה, עד שאמרו חכמים 'יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה'.

מחשבות אלו, על השקר שבעולם הבא, יחשב האדם בהיותו עובד על מנת לקבל פרס, אבל כאשר יגיע למדרגת היותו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס, אז ישמח יותר ויותר על אשר זכה להיות עבד למלך רם ונשא, אים ונורא, אשר לגדולתו אין חקר, ובחר בנו מכל העמים ומכל צבא המרום, וחשק בנו ואוהב אותנו, ורצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות, וחפץ באהבתו עם היותו "אדם להבל דמה, ימיו כצל עובר", זו טובה גדולה שאין כמוה למי שיעמיק לחשב בגדלת הבורא, וכנגדו

בשפלות האדם. מתוך כך יפיר וידע, כי טובה גדולה היא שבחר בנו וקרבתו לעבודתו, עד כי באמת אמרו חז"ל 'יפה שעה אחת של תורה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא'.

וידמה בדעתו, עד כמה נעשה יקר וגדולה לאיש, שפל אנשים, אשר מלך בשור ודם חפץ ביקרו ובחר בו לעמוד לפניו לשרתו, אף שהמלך בעצמו הוא בשור ודם טפה סרוחה כמוהו, על אחת כמה וכמה, כמה מעלות טובות למקום עלינו, שבחר בנו לעמוד לפניו ולשרתו, הרי זו טובה המגיעה למקום שאין יד שכלנו מגעת.

ולפי האמת, מה שיש לשמוח על טובות העולם הזה ועל ההצלחות מן הרעות, הוא על כך שבאמצעות החיים והטוב נוכל להגיע אל הטובה הגדולה, שהיא לעבוד את בוראנו. וזו רעת המות והרע, שמונעים אותנו מלעבוד את בוראנו, כי לולא זאת - הרי אין הבדל בין הטוב לבין הרע הגשמיים, שהרי ימינו כצל עובר, והרעות והטובות של העולם הזה - הבל המה, הבל הבליים הפל הבל. וכל מה שאנו חפצים בחיים ובטוב הוא פיון שנואה לנו שהם מסייעים לנו לעבוד את ה' יתברך שמו. וזו הפונה במה שאנו אומרים בשבח 'נשמת כל חי', אחרי אמירת 'ואלו פינו מלא שירה פים' וכו', 'עד הנה עזרונו רחמיך', כלומר, זאת שמחתנו על כל הטובות ועל ההצלחה מן הרעות, כי על ידי זה עזרונו רחמיך לעבודתך.

פיון שעקר הטובה שקבלנו מה' היא טובת הנפש, שקרבנו לעבודתו, אם פן, כל אדם - לפי מה שעזרו הקדוש ברוך הוא לעבודתו - כך חיב לאהב את בוראו על רוב הטובה. שאינה דומה הטובה שיש לכל ישראל בכללותו במה שנתן לנו ה' תורת אמת, חקים ומצוות טובים, לטובה שגמל ה' לאדם שיזכה בכח ובריאות והשקט ושלונה לעבודת ה' יתברך. ומי ששם ה' את חלקו מיושבי בית המדרש, נמצא שקבל טובה גדולה יתרה על האחרים. ומי שחננו ה' חכמה ודעת להתנהג במדות טובות וישרות, ולהפיר בגנות האסורים והמדות הרעות, ולהתרחק מהן באפן שימצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם, זו טובה גדולה

רבה עד אין חקר. ומכח כל האמור לעיל יש לידע שחייב אדם לאהב את בוראו אהבה עזה לפי רוב הטובה שקבל ממנו, ונעמיק וירחיב במחשבתו מחשבות טהורות, עד שיתלהב לבו ברשפי שלהבת אהבת הבורא יתברך.

ויש מין אהבה אחרת לה, אהבה הבאה מצד השכל, והיא נקראת 'אהבת הרוממות'. פי מי שיש בו שכל טוב, שמכיר מעלת האיש השלם, ולבו חפץ בשלמות, אוהב את האיש השלם על שלמותו אהבה עזה. ועל אחת כמה וכמה שיש לאהב את הבורא יתברך, שהוא השלם האמתי בכל מיני שלמות, ובתכלית השלמות. אבל אהבה זו לא תתכן אלא בדומים, ונגיע לאהבה זו רק מי שהוא עצמו חפץ בטוב, והולך בדרך טובה, ולכן - ככל שירבה האדם לעסק בתורה ולקיים מצוות ה' יתברך, ועל ידי זה ילך בדרךי ה' יתברך, כך תתרבה אהבתו אליו על שלמותו. ולעמת זאת, ככל שתרפינה ידי האדם מלמוד התורה וקיום המצוות, כך יהיה נסוג אחור מאהבת הבורא, גם מחמת שאין לו דמיון עם הבורא, ועוד שעוונותיו הם כמו מחיצות ומסכים המבדילים בינו לבין אביו שבשמים, והם המקטרגים והמשטינים שמערבבים את מחו במחשבות רבות, עד שלא יזכור או לא יוכל להתמיד במחשבתו באהבת בוראו.

וכיון שבדורות אלו דלוננו מאד, והרבינו טמאה ואשמה, וחסאיתנו מונעים את הטוב ממנו, ואין אנו יכולים לכונן דעתנו ליראה ולאהבה את ה' הנקבד והנורא כראוי, הנה פי כן טוב לגבר שיקבע עתים לקרא מידי יום ביום, או לפחות כפעם בפעם, בספרים המזכירים היראה והאהבה וכדומה, כגון בספר הקדוש 'ראשית חכמה', וספר החסיד של"ה, וספר 'חובות הלבבות', ו'ספר הברית' וכדומה, ובדברינו אלה, ואז אולי יש תקנה לקיים במקצת מצוות 'ליראה' ו'לאהבה', פי היראה נמשכת מן האהבה, כי לפי רוב האהבה לה' - אם מפני הטובות שקבל ממנו, ואם מפני רוממותו ושלמותו - כך יתירא האדם מלעבור על רצונו, להכעיסו ולצערו כביכול.

פלא אהבה לקדוש ברוך הוא יועץ ה

וכמו מצות האהבה, גם מצות היראה מתקיימת במחשבה בלבד, כמו שנקתוב לקמן בערך 'יראה', ומתוך מחשבות האהבה לה, תמשך על האדם מחשבת היראה.

יכול האדם לעורר את האהבה לה' ואת היראה מה' מפל דבר גשמי וכדומה, כגון אם אוכל או שותה דבר שערב לחפו, ותתענג בדשן נפשו בעניני העולם הזה, כמו טיולים, ושמיעת קול ערב, ושאר הנאות הגוף, וכן בעת שיש לאדם רוח ממון שהוא נהנה מכף ביותר, יתן אל לבו ויחשב, אם כף אני אוהב את הדבר הזה, שהוא פלה ואובד הכל וריק, אשר בן לילה היה וכן לילה אבד, על אחת כמה וכמה שיש לי לאהב את הבורא, שהוא מקור כל האהבות וההנאות, וממנו תוצאות חיים וכל התענוגים. ויברח דעתו מאהבת הדבר הגשמי וידבק באהבת קונו, וכך יאמר העבד, "אהבתי את אדני", "מה יפית ומה נעמתי אהבה בתענוגים".

וכן כשירא ויפחד מאיזה דבר הבא ממקרי הזמן, יתן אל לבו ויאמר, מה לי לירא מדבר זה אשר להבל דמה, יותר טוב לי אם את האלקים אני ירא. ותקף יחליף את יראתו וימיר אותה רע בטוב, ועל ידי זה יקבל שכר טוב.

לפי רוב האהבה והיראה שיש לאדם, כף ירבה באהבת התורה והמצוות. כי אהבת האדם נפרת בעשית רצון אהובו בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו, ולפי רוב האהבה כף מטריח האדם את עצמו אפילו בטרדה גדולה, ויטה שכמו לסבל על כבד ימים רבים, ויהיו בעיניו כמים אחדים באהבתו את בוראו, כמו שעושה באהבת המון ושאר אהבות. ובזה ידע ויתברר אם הגיע האדם למדרגת אוהב את בוראו, כאשר יהיה שש על אמרתו כמוצא שלל רב, ויקפיד על אבוד הזמן שלא לאבד אפילו רגע אחד מבלי לעסק בתורה ובמצוות כאשר יוכל, יותר מאשר מקפיד על אבדת הון עתק, כי הרי התורה "יקרה היא מפנינים, וכל חפצין לא ישוו בה".

ובאמת אמרו חז"ל 'אוי להם לבריות מעלבונה של תורה', שאין לך עלבון גדול מזה, ממי שיכול להרויח רוח גדול ולעשות נחת רוח ליוצרו, ואינו חושש לעשות זאת.

פלא אהבה לקדוש ברוך הוא יועץ

וְדִיּוֹ לְאָדָם שִׂיֵּאֵהֵב אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת כְּאַהֲבַת הַמְּמוֹן, וְכְאַהֲבַת אִשְׁתּוֹ וּבְנָיו וְכַדּוֹמָה. וְאִם עוֹסֵק בְּשַׁחֲוֶה וְשִׂיחָה בְּטִלָּה, עָלָיו הַכְּתוּב אוֹמֵר "אֶתִּי עֲזַבוּ מִקּוֹר מַיִם חַיִּים לְחֻצַּב לָהֶם בְּאֵרוֹת בְּאֵרֹת נְשֻׁבְרִים אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ הַמַּיִם".

אֲשֶׁרִי אָדָם שׁוֹמֵעַ לְהִיּוֹת מְחֻשָּׁב שְׂכָר מִצְוָה שְׁעוֹשֶׂה בָּהּ נַחַת רוּחַ לְיֹצְרוֹ, כִּי יִפֶּה שְׁעָה אַחַת שֶׁל תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וּבִיּוֹתֵר צָרִיף לָזַרְז בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֶסְרוֹן כִּיס, שֶׁלֹּא יֵהָא הָאָדָם אוֹהֵב אֶת הַכֶּסֶף יוֹתֵר מֵאַהֲבַת הַבּוֹרָא. וְכָל הַמְּנִיחַ עֲבוּדַת בּוֹרָאוֹ, וְנִמְנָע מִלְעַסֵּק בַּתּוֹרָה אוֹ בְּאִיזוֹ מִצְוָה הַבָּאָה לְיָדוֹ מִפְּנֵי סִבַּת דְּבַר מָה, נִמְצָא שֶׁאוֹהֵב אֶת אוֹתוֹ הַדְּבָר יוֹתֵר מִן הַבּוֹרָא, וְכֵדִי בְּזִיוֹן וְקִצְף. וּבְכָל מָה שֶׁעוֹסֵק מִעֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, יִחְשַׁב עַל הַתְּכָלִית שֶׁעוֹסֵק בְּאוֹתוֹ דְּבַר כְּדֵי שִׁיְהִיָּה לוֹ עֶזֶר לְעֲבוּדַת הָאֵל יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְכָל מַעֲשָׂיו יִהְיוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם, עַל דְּרָךְ הַכְּתוּב "בְּכָל דְּרָכֶיךָ דַּעֲהוּ וְהוּא יִשֶׁר אֶרְחֻתֶיךָ", זֶה כָּלֵל גְּדוֹל בַּתּוֹרָה, כִּי מִתּוֹךְ כָּךְ לֹא יֵצֵא מִן הַשּׁוֹרָה, וְיִשְׁקוֹל בַּפֶּלֶס כָּל מַעֲשָׂיו בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמְשׁוֹרָה, וְנִמְצָא שֶׁכָּל יְמָיו עוֹסֵק רַק עֲבוֹר הַתּוֹרָה.

אַהֲבַת אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ

אַהֲבַת אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ הוּא דְבָר שֶׁבְּחֻבָּה, שֶׁתִּהְיֶה בִּינֵיהֶם אַהֲבָה עֲזָה. וְיָדוּעַ מֵאֲמָר חֲז"ל שֶׁחַיֵּב אָדָם לְאַהֲבֵת אֶת אִשְׁתּוֹ כְּגוֹפּוֹ, וְלִכְבֹּדָהּ יוֹתֵר מִגּוֹפּוֹ. אֲמָנָם יִזְהַר שֶׁלֹּא יִמְנַע מִעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִחֻמַּת אַהֲבַתוֹ אוֹתָהּ. וְעַקֵּר הָאַהֲבָה הִיא אַהֲבַת הַנְּפֶשׁ, וְעָלָיו מוּטָל לְהַדְרִיכָהּ בְּנַעֲם שִׂיחַ בְּדַרְכֵי הַצְּנִיעוּת, וְלְהַרְחִיקָהּ מִלְשׁוֹן הָרַע וְכַעַס וְכַדּוֹמָה, וְלְהַזְהִירָהּ בְּדַקְדוּקֵי הַמִּצְוֹת, וּבַפֶּרֶט בְּכָל הַתְּפִלוֹת וּבְרִכּוֹת הַנְּהַנִּין וּשְׁמִירַת שִׁבְתָּהּ וְכַדּוֹמָה. וּמָה טוֹב וּמָה נָעִים לְלַמֵּד עִמָּה דְבָרֵי מוֹסֵר, וְלְהַגִּיד לָהּ אֶת דְּבָרֵי חֲז"ל בְּכָל הָעֲנִינִים הַנוֹגְעִים לָהּ, וְגִדֵּל חֻמְרָתָהּ, כִּי אִזּוֹ יִחַרַד לְבָהּ וְתִזְהַר בָּהֶם יוֹתֵר מִן הָאִישׁ.